

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XXVIII. Sphynx, sive Scientia.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

missa videntur, cum Scientiæ in primis quibusque authoribus, *Aristotele*, *Galeno*, *Euclide*, *Prothomæo*, maxime florere cernantur; atque successio nil magni effecerit, aut ferre tentaverit. Atque optandum esset, ut isti Ludi in honorem *Promethei*, sive humanæ Naturæ instaurarentur, atque Res certamen & æmulationem & bonam fortunam reciperet, neque ex unius cuiuspiam face tremulâ atque agitâ penderet. Itaque homines monendi sunt, ut se ipsi suscitent, & vires atque etiam vices suas experiantur, neque in paucorum hominum animalis & cerebellis omnia ponant. Hæc sunt illa, quæ in Fabulâ ista vulgari, & decantata nobis adumbrari videntur; neque tamen inficiamur, illi subesse haud pauca, quæ ad Christianæ fidei mysteria miro consensu innuant; ante omnia Navigatio illa *Herculis* in Urceo ad liberandum *Prometheum*, Imaginem Dei Verbi in carne tanquam fragile vasculo ad redemptionem humani properantis præ se ferre videtur. Verum non omnem in hoc genere licentiam nobis ipsi interdiciamus, ne forte Igne Extraneo ad Altare Domini utamur.

XXVII.

ICARUS VOLANS: ITEM SCYLLA, ET CHARYBDIS, SIVE, VIA MEDIÂ.

Mediocritas, sive Via Media, in Moraliibus laudatissima est; in Intellectualibus minus celebrata, sed non minus utilis, & bona: In Politicis tantam suspecta, & cum iudicio adhibenda. Morum autem *Mediocritates*, per viam *Icaro* præscriptam; Intellectualium autem, per Viam inter *Scyllam* & *Charybdim* difficultatem & periculum decantatam, ab Antiquis notantur. *Icaro* præcepit Pater, cum Mare esset prætervolandum, ut viam aut nimis sublimem, aut nimis humilem caveret. Cum enim Alæ cerâ essent conglutinatæ, periculum erat si altius efferretur, neocera ex Solis ardore liquefieret; Sin ad vaporem Maris propius se submitteret, ne ab humore cera minus tenax efficeretur. Ille vero ausu Juvenili in celsiora contendit, atque in præceps lapsus est. Parabola facilis & vulgata est: Virtutis enim via inter Excessum, & Defectum recto tramite aperitur. Neque mirum erat, si *Icarum*, Juvenili Alacritate gestientem, Excessum perdiderit. Excessus enim ferè Juvenum: Defectus Senum vitia esse solent. Ex Semitis tamen malis: & nocivis, elegit *Icarus*, (si planè pereundum erat) meliorem. Defectus enim rectè estimantur Excessibus praviore. Quandoquidem Excessui, nonnihil Magnanimitatis subit, & cognitionis cum Cælo, ad instar volucris: Defectus verò humi serpat, instar Reptilis. Præclare *Heraclitus*; *Lumen Siacum*, *Optima Anima*. Nam si ex humo humorem contrahat anima: profus deprimitur & degenerat: Interim tamen Modus adhibendus est; ut ab illa Siccitate laudatâ, Lumen reddatur subtilius, non corripitur incendium. Atque hæc cuius ferè nota sunt. At via illa in Intellectualibus inter *Scyllam* & *Charybdim*, certè & peritiam navigandi, & fœlicitatem desiderat. Si enim in *Scyllam* incidant Naves, illiduntur cautibus: Sin in *Charybdim*, absorbentur. Cujus Parabolæ ea videtur esse

vis (quam nos breviter perstringemus, tametsi infinitam trahat contemplationem) ut in omni Doctrina & Scientiâ, earumque Regulis & Axiomatibus, Modus teneatur inter Distinctionum Scopulos, & universalium Voragine. Hæc enim duo naufragiis ingeniorum, & Artium famosa sunt.

XXVIII.

SPHINX, SIVE SCIENTIA.

Traditur *Sphinx* fuisse Monstrum specie multiforme; facie, & voce virginis; penis volucris; unguibus *Gryphi*: Jugum autem Montis in agro *Thebanotenebat*, & vias obsidebat: Mos autem ei erat, viatores, ex insidiis invadere, ac comprehendere: quibus in potestatem redactis, *Ænigmata* quædam obicere & perplexa proponebat, quæ a Musis præbita, & accepta putabantur. Ea si solvere, & interpretari, miseri captivi non possent; hæsitantes & confusos in illis, magna sævitia dilaniabat. Hæc calamitas cum diu grassaretur; præmium propositum est à *Thebanis*, (ipsum *Thebarum* Imperium) viro qui *Sphingis* *Ænigmata* explicare possit, (neque enim alia superandæ illius ratio erat) Tanto pretio excitatus *Oedipus* vir acer, & prudens, sed pedibus læsis, & perforatis conditionem accepit, & experiri statuit. Postquam autem fidens animi & alacer se coram *Sphinge* stitisset: Illa ab eo quæsit, quale tandem illud Animal esset, quod primò quadrupes natum, postea bipes factum esset, deinde tripes, ad extremum rursus quadrupes. Ille præterenti animo respondit, Illud in Hominem competere, qui sub ipsum partum & infantiam quadrupes provolvitur, & vix repere tentat; nec ita multo post erectus & bipes incedit; in Senectute autem baculo innititur, & se sustentat, ut tanquam tripes videatur! extrema autem ætate decrepitus Senex labantibus nervis, quadrupes decumbit, & lecto affigitur. Itaque vero responso victoriam adeptus *Sphingem* interemit! Cujus corpus Asello impositum, veluti in Triumpho ducebatur; ipse autem ex pactis Rex *Thebanorum* creatus est. Fabula elegans, nec minus prudens est: atque videtur conficta, de scientiâ, præteritum conjuncta practica. Siquidem Scientia non absurdè Monstrum dici possit, cum ignorantibus & imperitis prorsus admirationi sit. Figura autem & specie multiformis est, ob immensam varietatem subiecti, in qua Scientia versatur: vultus & vox affingitur Muliebris ob gratiam & loquacitatem: Adduntur Alæ, quia Scientiæ & earum Inventa momento discurrunt, & volant, cum Communicatio Scientiæ sit instar Lumine de Lumine, quod affatim incenditur. Elegantissimè autem attribuuntur unguis acuti, & adunci; quæ Scientiæ Axiomata, & Argumenta penetrant mentem, eamque præhendunt & tenent, ut movere & elabi non possit: quod & Sanctus Philosophus notavit; *Verba Sapientum* (inquit) sunt tanquam *Aculei*, & veluti *Clavi* in *Altum* defixi. Omnis autem Scientia collata videtur in arduis & editis Montium. Nam res sublimis merito putatur, & excelsa, & ignorantiam tanquam ex superiore loco despicens,

ciens, atque etiam late & undequaque speculatur & prospicit, ut in verticibus Montium fieri solet. Vias autem obsidere fingitur Scientia, quia ubique in itinere isto, sive peregrinatione vite humanæ, Materia & occasio contemplationis se ingerit, & occurrit. Proponit autem *Sphinx* Quæstionis & *Ænigmata* mortalibus varia & difficilia, quæ accepit à Musis. Ea tamen quamdiu apud Musas manent, sævitia fortasse carent. Donec enim nullus alius Finis Meditationis, & disquisitionis sit, præter ipsum Scire, Intellectus non præmitur, nec in Arcto ponitur, sed vagatur, & expatiatur; atque in ipsa dubitatione, & varietate, nonnullam jucunditatem & delectationem sentit, sed postquam à Musis hujusmodi *Ænigmata* ad *Sphinxem* transmissa sunt, id est, ad Præcticam, ut inlert, & urgeat Actio & Electio, & Decretum: tum demum *Ænigmata* molesta & lava esse incipiunt, & nisi solvantur & expediuntur, animos hominum miris modis torquent, & vexant, & in omnes partes distrahunt, & planè lacerant. Proinde in *Ænigmatibus Sphinxis* duplex semper proponitur conditio; non solventi mentis laceratio; Solventi Imperium. Qui enim rem callet, in fine suo potitur, atque omnis artifex Operi suo imperat. *Ænigmatum Sphinxis* duo in universum sunt genera: *Ænigmata* de Naturâ rerum; atque *Ænigmata* de Naturâ hominis; Atque similiter in Præmium solationis sequuntur duo Imperia; Imperium in Naturam, & Imperium in Homines; Veræ enim Philosophiæ Naturalis finis proprius & ultimus est, Imperium in Res Naturales, Corpora, Medicinas, Mechanica, alia infinita; licet Scholæ, oblati contenta, & Sermionibus tumefacta, Res & opera negligat, & ferè projiciat. Verum *Ænigma* illud *Oedipo* propositum, ex quo ille Imperium *Thebanum* adeptus est, pertinebat ad naturam Hominis: Quisquis enim naturam Hominis prorsus introsperit, ille faber ferè fortunæ suæ esse potest, & ad imperandum natus est. Id quod de Romanis artibus bene pronunciatum est:

*Tu regere Imperio populos, Romane memento,
Hæc tibi erunt artes.*

Itaque appositè illud; quod *Augustus* *Cæsar* Signo *Sphinxis*, sive de industria, sive fortuito usus est. Ille enim (si quis unquam) in Politica excelluit, & in vitæ suæ curriculo, plurima nova *Ænigmata* de Naturâ hominis felicissimè solvit, quæ nisi dexter & paratus solvisset, multoties non procul ab imminente pernicie & exitio abfuisset. Atque additur in Fabulâ *Sphinxis* devictæ Corpus in Asellum impositum fuisse. Elegantissimè certè, cum nihil sit tam acutum, & abstrusum, quin postquam planè intellectum, & deinceps pervulgatum sit, etiam tardo imponi possit. Neque illud prætermittendum: debellatam esse *Sphinxem* à viro pedibus clavato: Etenim nimis cito pede, & celeri gradu ad *Ænigmata Sphinxis* homines properare solent: unde fit, ut (prevalente *Sphinge*) potius per disputationes ingenia & animos lacerent, quam per opera & effectus imperent.

XXIX.

PROSERPINA, SIVE SPIRITUS

Narrant *Plutonem*, postquam regnum Inferorum ex partitione illa memorabili accepisset, de nuptiis alicujus è superioribus desperasse, si eas per colloquia, aut modos suaves tentaret; ut ad Raptum consilia sua dirigere ei fuerit necesse. Itaque captâ opportunitate *Proserpinam* *Ceræ* filiam, Virginem pulcherrimam, dum flores *Narcisci* in *Sicilia* pratis colligeret, subito in eursu rapuit; atque quadrigis secum ad subterraneanam asportavit; Ei magna reverentia præbita est, ut & Domina Ditis vocata sit. *Ceræ* autem ejus mater, cum filia sibi unicè dilecta nusquam comparuisset, supra modum mœsta & anxia, tandem accensam ipsa manu præ se ferens, universum Orbis terrarum ambitum peragravit: ut filiam investigaret & recuperaret. Id cum frustra fuisset, accepto fortè indicio, quod ad inferos devecta esset multis lachrymis & lamentationibus *Jovem* fatigavit, ut illa ei restitueretur. Atque tandem pervicit, ut si illa nihil ex iis quæ apud Inferos essent, degustasset, tum eam abducere liceret. Ea conditio Matris desiderio adversa fuit *Proserpina* enim grana tria ex malo granato gustasse comperta est. Neque idcirco *Ceræ* destitit, quin preces & ploratus de integro refunderet. Postremò itaque ei indultum est, ut *Proserpina* desperatis temporibus, & alternis vicibus, sex menses cum Marito, alteris cum Matre esset. Hanc *Proserpinam* postea *Theseus* & *Pentheus* eximia audacia thalamo Ditis deducere tentarunt. Cum autem in itinere super saxo apud Inferos defessi confedissent, eis resurgere minime licuit, sed æternum fedebant. *Proserpina* itaque Inferorum Regina mansit; in cujus honorem etiam additum est privilegium magnum; Cum enim ab Inferis revocare gradum, illis qui eò descendissent, fas non esset; adscripta est huic legi Exceptio singularis; ut si quis Ramum Aureum in donum *Proserpina* attulisset, ei ob hoc ire & redire liceret. Is ramus unicus erat in ingenti, & opaco laco, neque stirps erat, sed visci instar in aliena arbore frondebat, atque avulso illo alter non deficiebat.

Fabula ad Naturam pertinere videtur, atque vim, & copiam illam in subterraneis, divitem & frugiferam, ex qua hæc nostra pullulant, & inquam rursus solvuntur, & redeunt, perscrutari. Per *Proserpinam* Antiqui significarunt Spiritum illum æthereum qui sub terrâ (per *Plutonem* representatâ) clauditur & detinetur à superiore globo divulsus, quod non male expressit ille:

*Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
Æthere cognati revinebat semina cæli.*

Ille Spiritus raptus à Terra fingitur, quia minime cohibetur, ubi tēpus, & moram habet ad evolandum, sed subita contractione & comminatione tantum, compingitur & figitur, perinde, ac si quis aërem aquæ commiscere tentet: Quod nullo modo efficere possit, nisi per agitationem celerem & rapidam: hæc enim ratione videmus illa corpora conjugum cum Spuma, Aëre tanquam rapti ab Aqua. Neque ineleganter additur, *Proserpinam* flores *Narcissi* in vallibus colligentem raptam fuisse: Quia *Narcissus* à torpore, sive stupore